

EU:n 2007–2013 rakennerahasto-ohjelmat Pohjois-Savossa

LOPPUKERTOMUS

22.2.2016

Pohjois-Savon maakunnan yhteistyöryhmä

Pohjois-Savon liitto
Pohjois-Savon ELY-keskus

Sisällys

Johdanto	2
Yleistä rakennerahasto-ohjelmien toteutuksesta	2
EAKR-ohjelma Pohjois-Savossa/toimintalinjoittainen tarkastelu.....	4
ESR-ohjelma Pohjois-Savossa/toimintalinjoittainen tarkastelu	12
Huomioita indikaattoreista.....	17
Päätössanat	18

Johdanto

EU:n rakennerahasto-ohjelmien tavoite on ollut lisätä kilpailukykyä ja työllisyyttä. Niiden avulla on pyritty tasoittamaan alueiden välisiä hyvinvointieroja ja parantamaan ihmisten mahdollisuuksia työmarkkinoilla. Rakennerahasto-ohjelmilla on pyritty nostamaan yritys-, osaamis-, innovaatio-, työ- ja asuinympäristöjen tasoa. Ohjelmilla on tavoiteltu: 1) uusia yrityksiä ja työpaikkoja, 2) työttömyyden alentamista ja työllisyyden kasvua, 3) aluetalouden kehittämistä, 4) yritysten tuottavuuden parantamista ja kilpailukykyä kasvattamista, 5) koulutustason nostamista ja 6) tutkimus- ja innovaatiotoiminnan lisäämistä.

Itä-Suomi on ohjelmakaudella 2007–2013 ollut siirtymäkauden alueena korkeamman tuen piirissä kuin muut Suomen suuralueet. Tämä johtuu ennen kaikkea siitä, että Itä-Suomi on monilla mittareilla mitattuna ollut muuta maata jäljessä; esimerkiksi panostukset T&K –toimintaan erityisesti yrityksissä on ollut vähäistä muuhun maahan verrattuna. Itä-Suomi on kuitenkin pystynyt käyttämään EU:n rakennerahasto-ohjelmien mahdollisuudet hyvin – erot muuhun maahan ovat kaventuneet jatkuvasti. Väestönmuutos Itä-Suomessa on ollut edelleen negatiivista, mutta muutos on hidastunut 2000-luvulla. Pohjois-Savon kehitys on kokonaisuutena parantunut, kun sitä mitataan väestökehityksellä ja vetovoimalla. Kuopio on noussut Suomen kasvukeskusten joukkoon. 2000-luvulla erot ovat kaventuneet Itä-Suomen maakuntien välillä. On kuitenkin mahdotonta mitata kuinka suuri merkitys pelkästään rakennerahastovaroilla on näihin kehityssuuntiin ollut.

Ohjelmakaudella 2007–2013 rakennerahastovaroin on toteutettu Pohjois-Savossa yli 2000 hanketta, jotka ovat luonteeltaan hyvin erilaisia. Tämä Pohjois-Savon rakennerahastotoimintaa koskeva loppukertomus ohjelmakaudelta on koottu yhteistyössä maakunnan rakennerahastotukia myöntäneiden rahoittajien edustajien kanssa. Hankevalmistelijat ovat antaneet arvokkaita näkemyksiään toimintalinjojen sisällöistä ja hankkeista. Lisäksi koosteeseen on kerätty Itä-Suomen ja Pohjois-Savon tietoja muun muassa valtakunnallisista EAKR-ohjelmien teema-arvioinneista, Itä-Suomen EAKR-ohjelman vuosiraportista, Itä-Suomen ESR-ohjelman väliraportista sekä Pohjois-Savon maakuntaohjelman seurantaraportista.

Yleistä rakennerahasto-ohjelmien toteutuksesta

Ohjelmakauden 2007–2013 EAKR-ohjelmien laatimisen aikaan elettiin nousukautta ja yritystukien kysyntä näytti lupaavalta, joten vahvan yritystukupainotuksen uskottiin vastaavan hyvin erityisesti Itä-Suomen haasteisiin. Yritystukien kysyntä kuitenkin väheni merkittävästi talouden laman aikana 2008–2009 ja kysyntä elpyi hitaasti. Valtioneuvosto päätti osana elvytystoimia aikaistaa rahoituskehysten myöntövaltuuksien käyttöä. Lisäksi tehtiin elvyttäviä julkisia investointeja, jotka johtivat Itä-Suomessa erityisesti toimintalinjan 3 kehyksen ennakoitua nopeampaan käyttöön. TL3:lla käynnistettiin myös lukuisia yritysten kilpailukykyyn välillisesti vaikuttavia hankkeita, kuten yritysten saavutettavuutta parantavat paikalliset liikennejärjestelyt (esim. kierto-liittymät), yritysalueiden kunnostamiset, tyhjien koulukiinteistöjen muuttaminen pienyritysten käyttöön sekä matkailualan markkinointi- ja verkostoitumishankkeet, jotka kaikki myös loivat kaivattuja työpaikkoja. Yleinen talouden heikko tilanne on jatkunut ohjelmakauden päättämiseen saakka ja jatkuu edelleen.

Jotta Itä-Suomen EAKR-ohjelma toteutuisi mahdollisimman hyvin ja toteutuneiden maksatusten kokonaismäärä voidaan täysimääräisesti huomioida, Suomi on esittänyt komissiolle ohjelman toimintalinjan 1 julkisen rahoituskehityksen pienentämistä 24 miljoonalla eurolla (=3,3 % koko ohjelman kehiksestä) ja toimintalinjan 3 julkisen rahoituskehityksen kasvattamista 24 miljoonalla eurolla. Summasta 12 miljoonaa euroa on EU-rahoitusta ja 12 miljoonaa euroa kansallista vastinrahoitusta.

Manner-Suomen ESR-ohjelmassa on myös esitetty komissiolle ohjelmanmuutosta. Ohjelman rahoituskehikseen haetaan muutosta siten, että EU-osarahoitus nostetaan 44 prosentista 46 prosenttiin. EU-säädösten mukaan EU osarahoitussuhde voi Suomen kaltaisessa maassa olla korkeintaan 50 prosenttia. Eduskunta leikkasi valtion vastinrahoitusta vuosina 2012–2013 yhteensä 24,7 miljoonaa euroa. Leikkaus arveltiin voitavan kompensoida kuntarahoituksella. Kuntien tiukan rahatilanteen vuoksi kuntarahoitusta ei ole kertynyt edes alun perin suunniteltua määrää. Tämän johdosta ESR-ohjelman rahoituskehitys ei tule toteutumaan täysimääräisesti ja Suomi saisi EU-rahoitusta ennakoitua vähemmän. Ainoa mahdollisuus tilanteen korjaamiseksi on ollut esittää komissiolle osarahoitussuhteen muuttamista.

Manner-Suomen ESR-ohjelman Itä-Suomen suuralueosiossa on panostettu vahvasti työorganisaatioiden kehittämiseen, työssä olevan työvoiman ja yritysten kehittämiseen sekä yrittäjyyden lisäämiseen. Itä-Suomen rahoituskehiksestä on tähän toimintaan varattu 35 %. Toisena vahvana painopisteenä on ollut työllistymisen ja työmarkkinoilla pysymisen edistäminen ja syrjäytymisen ehkäisy. Tähän toimintaan on rahoituksesta varattu 31 %. Projekteissa on kehitetty koulutusta ja ohjausta, neuvontamalleja ja tukijärjestelmiä tukemaan työllistymistä. Työmarkkinoiden toimintaa edistävien osaamis- ja palvelujärjestelmien kehittämisessä on panostettu erityisesti työelämälähtöisten ja – läheisten palvelujen ja koulutusjärjestelmien kehittämiseen ja innovaatioympäristöjen ja verkostojen luomiseen ja tukemiseen sekä alueellisten osaamis- ja työvoimatarpeiden ennakointiin. Rahoituskehiksestä 30 % on kohdistettu edellä mainittuun toimintaan. Jäsenvaltioiden ja alueiden väliseen yhteistyöhön ESR-toiminnassa ovat panostukset jääneet vähäisiksi (4 %). Hankkeissa on edistetty työperäistä maahanmuuttoa ja kansainvälisyyskasvatusta sekä etsitty ja levitetty hyviä toimintatapoja. Toimintalinjan 4 rahoituskehitys ei tullut valtakunnallisesti eikä Pohjois-Savossa käytettyä kokonaisuudessaan. Rahoitusta on kuitenkin joustavasti käytetty muilla toimintalinjoilla ohjelman täysimääräisen toteutumisen varmistamiseksi.

EAKR-ohjelma Pohjois-Savossa/toimintalinjoittainen tarkastelu

Itä-Suomen EAKR-ohjelma, Pohjois-Savo					
TL	valtuudet milj. € EAKR + valtio	Maksettu milj. € EAKR+valtio	Toteuma %	Hankkeita (kpl)	
1	97,2	83,7	86 %	1537	
2	84,8	78,1	92 %	203	
3	41,5	42,9	103 %	61	
YHT.	223	205	92 %	1801	

Valtuuksissa ei ole huomioitu ohjelmakauden lopussa tehtyjä rahoittajien välisiä siirtoja:

EAKR Pohjois-Savon liitto -> Etelä-Savon ELY-keskus 207 437 €

Valtuuksien määrässä ei ole huomioitu Itä-Suomen **EAKR**-ohjelman muutosta:

24 milj. € (EAKR+valtio) siirto toimintalinjalta 1 toimintalinjalle 3 (käsittelyssä komissiossa)

Toimintalinja 1: Yritystoiminnan edistäminen

TL	Valtuudet milj. € EAKR+ valtio	Maksettu milj. € EAKR+ valtio	Toteuma %	Hank- keita (kpl)	Työ- paikat	Yri- tykset	ELY- hank- keet	Finnvera- hankkeet
1	97,7	83,7	86 %	1537	2722	102	501	1036

Suorien yritystukien merkitys korostuu Itä- ja Pohjois-Suomessa, missä yritys rakenne on hyvin mikro- ja pienyritysvaltainen ja yritykset kaukana EU:n keskeisistä sisämarkkinoista ja kasvavista Aasian talouksista. Harvalla Itä- ja Pohjois-Suomen yrityksellä on mahdollisuuksia omiin tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiopanostuksiin. EAKR-varoja onkin suunnattu ensisijaisesti mikro- ja pk-yritysten perusvalmiuksien parantamiseen, uuden teknologian hyödyntämiseen ja käyttöönottoon sekä verkostoitumiseen toistensa ja alueellisten tutkimus-, kehittämis-, innovaatio- ja koulutusorganisaatioiden kanssa.

Medikro Oy

Myönnetty tuki: 1 031 100

Hankkeen tarkoituksena on rakentaa Medikro Oy:lle uudet toimitilat Kuopion Pienen Neulamäen teollisuusalueelle.

Projektikoodi: A561012

Lisätietoa hankkeesta www.eura2007.fi/rrtiepa

Pohjois-Savossa merkittävimmät yritystukipanostukset on suunnattu maakunnan yhteisesti valitsemiin neljään kärkiteemaan: energia- ja ympäristöteknologia, teknologiateollisuuden uudet suunnittelu- ja tuotantomenetelmät, hyvinvointialan yritysten tuotteiden ja palveluiden kaupallistaminen ja liiketoiminnan kehittäminen sekä mitaus- ja sensoriteknikkaan. Myös puunjalostuksen ja puutuoteteollisuuden hankkeita ja matkailuhankkeita on rahoitettu huomattavasti. Maakunnan sisällä rahoitusta suunnattiin Varkauden seutukuntaan (36 %), Kuopion seutukunnalle 31 %, Ylä-Savoon 22 %, Koillis-Savoon 6 % ja Sisä-Savoon 5 %.

Rocsole Oy

Myönnetty tuki: 122 090 €

Hankkeessa laaditaan yrityksen strategia, sekä viimeistellään liiketoimintasuunnitelma.

Projektikoodi: A558860

Lisätietoa hankkeesta www.aura2007.fi/rrtiepa

Yritysten hankkeissa on kehitetty tuottavuutta ja kilpailukykyä mm. tehostamalla tuotantoa uudella teknologialla, kehittämällä uusia tuotteita ja tuotantomenetelmiä ja parantamalla liiketoimintaosaamista esim. toiminnanohjausjärjestelmiä käyttöönottamalla. Kasvua on haettu viennistä panostamalla kansainvälistymisvalmiuksien lisäämiseen ja uusien markkinoiden hakemiseen mm. markkina- ja kilpailijaselvityksiä tekemällä. Uusia yrityksiä on syntynyt sekä tuotannolliseen toimintaan että yrityspalveluihin. Uusia yrityksiä on perustettu 95 kpl. Hankkeissa on syntynyt uusia työpaikkoja reilu 2600, joista naistyöpaikkoja noin 750. Lisäksi useassa hankkeessa on turvattu olemassa olevia työpaikkoja parantamalla kilpailukykyä ja tuottavuutta. Yritystuki on mahdollistanut kasvua ja kannattavuutta edistäviä toimenpiteitä riskinjoon näkökulmasta ja myönnetty tuki on mahdollistanut hankkeiden toteuttamisen nopeammassa aikataulussa tai korkeampitasoisena.

Metallityö Vainio Oy

Myönnetty tuki: 776 870 €

Hankkeen keskeisenä tavoitteena luoda hyvät edellytykset kasvattaa sekä monipuolistaa palvelukykyämme ja parantaa teknologista kyvykkyyttämme sekä kilpailukykyä.

Projektikoodi: A555397

Lisätietoa hankkeesta www.aura2007.fi/rrtiepa

Taantuma on heijastunut Itä-Suomen EAKR-ohjelmassa edelleen erityisesti yritystuki kysyntään ja jo käynnistettyjen hankkeiden toteutukseen. Itä-Suomessa on myös näkynyt viimeisen puolentoista vuoden aikana Venäjän talouden romahtaminen (öljyn ja kaasun hinta, ruplan romahdus) sekä Ukrainan kriisin vaikutukset. Yritysten investoinneilta on joissakin tapauksissa hävinnyt pohja pois ja hankkeet ovat keskeytyneet tai jääneet jopa kokonaan toteutumatta.

Debomix Oy

Myönnetty tuki: 332 500 €

Hankkeen tavoitteena on luoda Debomix Oy:lle hyvät toiminnalliset ja teknologiset edellytykset vastata nykyisten ja uusien asiakkaidemme kasvaviin ja monipuolistuviin toimitustarpeisiin sekä mahdollistaa yrityksemme liiketoiminnan merkittävä kasvu ja kehittyminen.

Projektikoodi: A556539

Lisätietoa hankkeesta www.aura2007.fi/rrtiepa

Finnvera

Ohjelmakauden EAKR-tuki, joka välitettiin pk-yrityksille Finnvera Oyj:n Kuopion aluekonttorin kautta, oli Finnveran rahoitusinstrumentteihin sisältyvää korkotukea pk-yritysten uusille investointi- ja käyttöpääomailainoille, pienlainoille, naisyrittäjälainoille, yrittäjälainoille sekä takausprovisiotukea taattaville pankki- tai vakuutusyhtiöluotoille. Myönnetyn korkotuetun tai takausprovisiotukea sisältäneen rahoituksen ns. vipuvaikutus on ollut merkittävä. Finnveralla oli ohjelmakaudella 2007–2013 Pohjois-Savossa 1036 EAKR-tuettua yrityshanketta.

EAKR-rahoitus lisäsi myös markkinaehtoisen rahoituksen kohdentumista yrityksiin. Korkotuettu jakso oli rahoitustuotteesta riippuen 3 – 5 vuotta.

Finnvera Oyj:n EAKR-tuettua aluepoliittista rahoitusta myönnettiin, kun kohdeyrityksen tavoitteena oli kasvu, kansainvälistyminen, kilpailukyyn edistäminen tai ympäristöä säästävien tuotantomenetelmien käyttöönotto. Muutostilanteen rahoituskustannuksia alentamalla ja rahoituksen saatavuutta parantamalla pyrittiin edistämään erityisesti sellaisia investointi- tai kehittämishankkeita, joilla luotiin uusia työpaikkoja tai parannettiin yrityksen kilpailukykyä.

EAKR-rahoituksella pyrittiin myös edistämään naisyrittäjyyttä ja helpottamaan yritysten omistusjärjestelyjä tai muita liiketoiminnan siirtoja. Finnvera Oyj:llä oli keskeinen rooli uusien yritysten perustamisessa ja alkavien yritysten käynnistysvaiheen tukemisessa, joissa korkotuetut pienlainat, naisyrittäjälainat tai yrittäjälainat tavoittivat huomattavan osan ohjelmakaudella perustetuista pienistä yrityksistä, joille muita tukimuotoja ei juuri ollut tarjolla. Rahoituksen suuntaaminen toteutettiin tiiviissä yhteistyössä Pohjois-Savon ELY-keskuksen kanssa.

Finnveralla oli käytössä Pohjois-Savossa ohjelmakaudella 2007–2013 hieman yli 12 milj. euroa EAKR- ja valtion tukea ja siitä toteutui maksatuksina 6,714 milj. €. EAKR-rahoituksen vaikuttavuutta on tarkasteltu Itä-Suomen ohjelma-alueella. Rahoitushakemuksia saatiin 2860 kappaletta ja rahoitusta myönnettiin 274 miljoonaa euroa. 274 miljoonaa on sen rahoituksen kokonaismäärä, jonka korkoja tai takausprovisioita on alennettu EAKR-rahoituksella koko Itä-Suomen ohjelma-alueella. Rahoituksella arvioitiin syntyvän 1390 uutta yritystä ja 4448 uutta työpaikkaa.

Pääomasijoitustoiminta

Ohjelmakauden 2007–2013 EAKR-pääomasijoitustoimintaa on toteutettu Finnvera Oyj:n tytäryhtiö Aloituserahasto Vera Oy:n kautta. Rahaston varoja on sijoitettu ensisijaisesti kehityksen alkuvaiheessa oleviin teknologiayrityksiin sekä teknologiaintensiivisiin tai innovatiivisiin palveluyrityksiin.

Itä-Suomen 5 miljoonan euron EAKR-varoista on tehty sijoituspäätöksiä ja maksettu sijoituksia 4,4 milj. eurolla. Hallinnointipalkkiot huomioiden sijoitettavaa pääomaa ei ole jäänyt jäljelle eli ensimmäinen sijoituskierros toteutettiin onnistuneesti.

Ensi- ja jatkosijoituksia on tehty yhteensä 9 yritykseen 4,4 miljoonalla eurolla. Sijoituksia on tehty Pohjois-Savoon, Etelä-Savoon, Pohjois-Karjalaan ja Kainuuseen. Suurin osa sijoituksista on tehty Pohjois-Savon maakuntaan, jossa on toteutettu myös osittaisirtaantumisia kahdesta kohdeyrityksestä. Tehdyt sijoitukset asemoituvat seuraaville toimialoille:

- Liiketoiminta- ja teollisuustuotteet
- Liiketoiminta- ja teollisuuspalvelut
- Energia ja ympäristö
- Life Sciences
- Tietokoneet ja kuluttajaelektronikka

Pääomasijoitustoiminnan luonteen vuoksi kohdeyritysten nimiä ei anneta julkisuuteen tai sijoituksiakaan raportoida maakunnittain siten, että kohdeyrityksen nimi tai sijoitussumma voisi selvittää raportoiduista tiedoista.

EAKR-varoilla tehdyillä pääomasijoituksilla on ollut merkittävä vipuvaikutus yksityisen pääoman saantiin kohdeyrityksiin. Tehtyjen EAKR-sijoitusten avulla on saatu kansainvälisiltä pääomasijoittajilta yli 3 milj.€:n sijoitukset Itä-Suomeen. Lisäksi kotimaista yksityistä sijoituspääomaa kohdeyrityksiin on saatu noin 10 milj.€ EAKR-sijoitusten avulla.

On odotettavissa, että pääomasijoitustoiminnan kautta kohdeyrityksiin sijoitetut varat palautuvat rahastoon lähivuosina tuoton kera.

Saatujen kokemusten perusteella EAKR-varoilla tehtävää pääomasijoitustoimintaa olisi hyvä jatkaa varsinkin, kun meneillä olevalla ohjelmakaudella EU-tasolla pääomasijoitustoiminnan painoarvoa on lisätty. Samoin kuluvalle ohjelmakaudella EAKR-varoilla tehtävän pääomasijoitustoiminnan ohjeistusta on muokattu sijoitustoimintaa paremmin tukevaksi.

Toimintalinja 2: Innovaatiotoiminnan ja verkostoitumisen edistäminen sekä osaamiskenteiden parantaminen

TL	Valtuudet milj. € EAKR+ valtio	Maksettu milj. € EAKR+ valtio	Toteuma %	Hankkeita (kpl)	Työ- paikat	Yri- tykset	PSL- hankkeet	ELY- hankkeet	Tekes- hankkeet
2	84,8	83,2	98 %	203	209	45	88	17	98

EAKR-ohjelmavaroilla on ollut keskeinen merkitys Pohjois-Savolle uusien tutkimus-, kehittämis- ja oppimisympäristöjen (tko-ympäristöt) syntymiselle ja jo olemassa olevien ympäristöjen vahvistamiselle. Uusia merkittäviä tko-ympäristöjä on syntynyt mm. kone- ja metalliteollisuuden, ympäristö- ja energian, materiaaliteknologian, vesi-, puu-, bio- ja uusiutuvan energian sekä elintarvikekehityksen, hyvinvoinnin ja turvallisuuden aloille. Ko. tko-ympäristöissä on innovaatiotoiminnan osalta onnistuttu viemään eteenpäin erityisesti elintarvikealaa, metalli- ja puutoimialaa, materiaali- ja ympäristöteknologiaa, vesi- ja ilmateknologiaa sekä bio- ja terveysteknologiakehitystä. Rahoitetuilla oppimisympäristöillä on parannettu koulutuksen kehittämisen avulla osaamista ja tuotekehitystä. Hankkeet on toteutettu kiinteässä yhteistyössä alueen alan yritysten kanssa. Uusi osaaminen siirretään alueen yritysten ja muiden toimijoi-

den käyttöön, jolloin heidän kilpailukykyensä paranee uuden tietotaidon myötä. Tämän tyyppisistä projekteista ei usein synny heti projektin aikana uusia työpaikkoja, vaan vaikutukset tulevat myöhemmin tai ovat välillisiä. Projekteissa on ollut mukana 449 yritystä ja 191 muuta organisaatioita.

Laitteistojen ja niiden kautta saavutetun osaamisen seurauksena maakuntaan on kanoitunut merkittävästi muuta sekä kansallista että kansainvälistä kehittämisrahoitusta. EU-rahoitetut tutkimus-, kehittämis- ja oppimisympäristöt on koottu yhteen dokumenttiin (ilm. v. 2013) tavoitteena edelleen edistää niiden hyödyntämistä yritysten tarpeisiin.

Itä-Suomen yliopisto on ollut merkittävänä toteuttajana monessa hankkeessa. Investointihankkeiden kautta on kehitetty Kuopion kampuksen asemaa erityisesti biolääketieteen, lääkekehityksen ja luonnontieteiden aloilla. Itä-Suomen yliopiston yhteyteen on kehitetty mm. kantasolukeskus ja tuettu sen toimintaympäristöä laitehankinnoilla. Yliopistoon luotu Promis CENTRen jatkuvatoiminen lääkkeenvalmistuslinjasto mahdollistaa lääkkeenvalmistusprosessien reaaliaikaisen laadunvalvonnan, mikä on kansainvälisestikin ainutlaatuista. Keskuksen toiminta on ollut aktiivista mm. lääketeollisuuden kanssa. Toiminnan vaikuttavuudesta kertoo mm. äskettäin solmittu monivuotinen taloudellisesti merkittävä yhteistyösopimus kansainvälisen lääkealan yrityksen kanssa. Hankkeilla on tuettu Itä-Suomen yliopiston kärkialoja ja näin edistetty niiden kehittymistä kansainväliselle huipulle. Yliopiston lisäksi toimintaan osallistuu paikallisia bioalan yrityksiä sekä Kuopion yliopistollinen sairaala.

Kehittynyt vesien käsittelyn pilotointiympäristö KEVEYS

(projektikoodi A32862)

Toteuttaja: Savonia-ammattikorkeakoulu. Osatoteuttajat Itä-Suomen yliopisto ja Geologian tutkimuslaitos

Kokonaiskustannusarvio: 726 212 €, josta tuki 617 280 €.

KEVEYS-hankkeen tuloksena Kuopion tiedepuiston alueelle muodostuu uusia teknologioita hyödyntävä pilotointiympäristö kaivosten vesien käsittelyyn. Laitteistoja voidaan soveltuvilta osin soveltaa myös muitten teollisuusalojen, kuten sellu- ja paperiteollisuuden jätevesien käsittelymenetelmien kehittämiseen.

Lisätietoja hankkeesta www.eura2007.fi/rrtiepa

Toimintalinja 2:n rahoituksesta on asetetun tavoitteen mukaisesti kohdistettu noin 75 % valittuihin Pohjois-Savon kehittämisteemoihin. Neljästä teemasta määrällisesti eniten rahoitusta on osoitettu hyvinvointialan yritysten tuotteiden ja palvelujen kaupallistamiseen sekä liiketoiminnan kehittämiseen. Muut kehittämisteemat ovat: energia- ja ympäristöteknologia, teknologiateollisuuden uudet suunnittelu- ja tuotantomenetelmät sekä mittaus- ja sensoritekniikka.

Luonnonvarakeskuksen Suonenjoen ja Maaningan yksikköjen kehittämisprojekteilla on ollut merkitystä niiden aseman vahvistamisessa kansallisesti. Tällä on ollut merkitystä organisaatioiden uudistus- ja supistamismyllerryksissä. Myös Pelastusopiston harjoitusalueen ja Kriisinhallintakeskuksen kehittämisprojektit ovat merkittävästi vahvistaneet niiden asemaa ja tulevaisuuden toimintaedellytyksiä myös kansallisesti.

**PROFIT - PROMIS- tutkimuskeskuksen infrastruktuurin ja toiminta-
ympäristön kehittäminen (projektikoodit A30130 ja A31473)**

Toteuttaja: Itä-Suomen yliopisto

Kokonaiskustannusarvio: 518 766 €, josta tuki 363 137 €.

PROMIS-tutkimuskeskuksen perustamishanke: kehitetään lääketieteellisuuden
T&K-toimintaa palvelevaa toimintaympäristöä lääkkeenvalmistukseen.

Lisätietoja hankkeesta www.eura2007.fi/rctiepa

Tekes kansallisena toimijana on tuonut oman verkostonsa substanssiosaamisen ja vaikuttavien tutkimusinnovaatiohankkeiden valintaprosessin rakennerahasto-ohjelmaan oman kansallisen tutkimus- ja yritysrahoituksensa lisäksi. Tekesin kautta ohjelma-aikana rahoitettiin toimintalinjalla 98 EAKR-hanketta, joiden julkisen rahoituksen kokonaisuus (EAKR+valtio) oli 38,2 MEUR. Pääosa hankkeista oli 10 prosenttia riihikuivaa yritysrahoitusta sisältäviä maakunnan elinkeinoelämään verkottuneita innovaatiotutkimushankkeita, joiden pääasiallinen vaikutus jatkossa on kasvaneen tutkimusosaamisen lisäksi olemassa olevien maakunnan yritysten kilpailukyvyyn parantuminen. Bio- ja terveystutkimuksessa Tekes-rahoitus painottui Itä-Suomen yliopiston yhden 2010–2015 kärkihankkeen, ”Neurodegeneratiivisten aivosairauksien tautimekanismit, biomarkerit ja uudet hoitostrategiat” teemoihin. Ohjelmakauden loppupuolella uuden rahoitustuotteen ”tutkimuksesta uutta tietoa ja liiketoimintaa” myötä rahoitettiin myös muutama hanke, joista on syntynyt jo 2 täysin uutta huipputaustensa intensiivistä spin off-yritystä Pohjois-Savoon.

Toimintalinjan kehittämis- ja investointihankepareissa on saatu aikaan uudenlaista korkeakoulujen, tutkimuslaitosten sekä ammatillisen koulutuksen yhteistyötä ja monialaista kehittämistä.

Toimintalinja 3: Alueiden saavutettavuuden ja toimintaympäristön parantaminen

TL	Valtuudet milj. € ESR+ valtio	Maksettu milj. € ESR+ valtio	Toteuma %	Hankkeita (kpl)	Työ- paikat	Yri- tykset	PSL- hankkeet	ELY- hankkeet	Liikenne virasto
3	41,5	42,9	103 %	58	41	5	30	24	7

Merkittävä rakennerahastovarojen lisäarvo on ollut niiden tuoma vipuvaikutus. Rakennerahastovarot toimivat ns. käynnistysmekanismina merkittävälle investoinnille, joilla on laajaa merkitystä sekä alueen että myös koko EU:n kilpailukyvyyn lisääntymiselle. Pohjois-Savossa perusrakenteen investointitukihankkeilla on vaikutettu yritysten mahdollisuuksiin laajentaa yritystoimintaa, uudistaa liiketoimintaa ja parantaa alueen työllisyyttä. Myöskään näiden hankkeiden välitön työllisyysvaikutus ei näy ilmoitettavissa tulostiedoissa. Tukimuoto on luonut edellytyksiä aluekehitykselle ja kasvuväylän kohti tuottavinta toimintaa ja kasvua. Esimerkkejä rahoitetuista hankkeista ovat mm. Kuopion Matkukseen kauppakeskuksen yritysalue (alueelle sijoitunut IKEA ja lähes 100 muuta kauppaliikettä), Kuopion matkakeskuksen alue (alueelle on tulossa satoja työpaikkoja) ja Iisalmen Soinlahden yritysalue (mahdollistaa biojalostamon rakentamisen, jonka työllisyysvaikutusten arvioidaan olevan useita satoja). Lisäksi on rahoitettu selvityshankkeita (esim. ITÄ-EKO, Varkaus), joka loi edellytykset mittavalle ekovoimalaitosinvestoinnille jonka on tarkoitus valmistua vuoden 2016 lopulla. Investoinnit luovat työpaikkoja. Sopivasti ajoitettu kehittämishanke tu-

kee parhaimmassa tapauksessa investointihanketta, jolloin saadaan aikaan enemmän kasvua. Kunnat ovat nähneet TL3:n hankkeiden tarjoamat mahdollisuudet yritysten toimintaympäristön kehittämisessä ja halunneet osallistua rahoitukseen vaikeasta taloustilanteesta huolimatta.

Matkuksen yritysalueen liikennejärjestelyt (projektikoodit A30324 ja A30944)

Toteuttaja: Kuopion kaupunki

Kokonaiskustannusarviot yhteensä: 4 992 300€, josta tuki 2 135 960€

Hankkeilla on ollut keskeinen merkitys Matkuksen alueen kaupallisen toiminnan puitteiden luomisessa. Hankkeilla mahdollistettiin Matkuksen alueen (kaupan alan keskittymä) rakentaminen eteläiseen Kuopioon. Alue on merkittävä kaupan ja logistiikan keskus. Investoinnilla luotiin yrityksille mahdollisuuksia laajentaa toimintaansa alueelle. Hankkeen epäsuoria vaikutuksia ovat olleet uusien liiketoiminta-alueiden luominen, liiketoimintamahdollisuuksien parantaminen, Kuopion alueen vetovoimaisuuden kasvaminen, uusien työpaikkojen synty, uusien yritysten sijoittuminen alueelle ja alueen elinkeinoelämän (erit. kaupan ala) monipuolistuminen.

Lisätietoja hankkeesta www.eura2007.fi/rctiepa

Ympäristöministeriön hallinnonalalla EAKR-rahoituksella on tuettu muun muassa rakennetun kulttuuriympäristön ja suojeltujen rakennusten kehittämistä Varkaudessa ja ympäristöllisesti kestävien hevostalliratkaisujen kehittämistä Ylä-Savossa. Lisäksi on rahoitettu Saaristotien vaikutusalueen kunnostussuunnittelua Onkiveden alueella Lapinlahdella ja vesistömatkailun sekä moottorikelkkareitistöjen kehittämistä. Pohjois-Savoa laajemminkin vaikuttavien eläinsairaalaratkaisujen kehittämistä on tuettu Ylä-Savossa. Eläinsairaalainvestoinnit ja sitä tukeva kehittäminen mahdollistavat eläinlääkäreiden erikoistumiskoulutuksen laadukkaan toteuttamisen ja luovat elinvoimaa ja työpaikkoja.

Hyvinvointikioski (projektikoodi A31685)

Toteuttaja: Kuopion kaupunki

Kokonaiskustannusarvio: 1 064 000 €, josta tuki 744 800 €.

Hankkeen tuotoksena luotiin kansalaisille hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä edistäviä julkisia, maksuttomia ja ilman ajanvarausta toimivia matalan kynnyksen palveluita parantamaan niiden saatavuutta ja saavutettavuutta. Hankkeen aikana edistettiin moniammatillista johtamista, vahvistettiin moniammatillisen henkilöstön osaamista tarvelähtöisesti sekä kehitettiin yhteistyö- ja kumppanuusmalleja eri toimijoiden kanssa muun muassa teemapäivien. Hyvinvointikioski toimii yhä Kuopiossa ja Kuopion alueella antaen eväitä kansalaisten hyvinvointiin ja terveisiin elämäntapoihin. Hyvinvointikioski on mainio esimerkki hankkeesta, joka on tuottanut pysyviä vaikutuksia.

Lisätietoja hankkeesta www.eura2007.fi/rctiepa

Investoinneilla on tuettu myös ympärivuotisen matkailun toimintaympäristöä ja kehittämistä Tahkolla (Tahko Event Park) ja Nilsiä Tahkon matkailuinfra -hankkeilla, jotka tuovat yrityksille uusia mahdollisuuksia liiketoimintojen tueksi. Myös Leppävirran matkailualueen ja Lossisaaren infran tukeminen ovat mahdollistaneet uutta liiketoimintaa matkailulle ja muulle elinkeinoelämälle. Tahko2030 kehittämisohjelman tukeminen loi kehukset Tahkon tulevalle kehittämiselle vuosiksi eteenpäin.

Liikennevirasto on osoittanut ohjelmakauden aikana noin 15 miljoonaa euroa Pohjois-Savon saavutettavuutta ja elinkeinoelämän toimintaympäristöä parantaviin hankkeisiin. Investoinneilla on luotu edellytykset Savonradan nopeuden nostolle, parannettu VT5 Leppävirta–Kuopio -välin kehittämisen suunnitelma-avalmiutta sekä toteutettu elinkeinoelämän kannalta tärkeitä liittymäjärjestelyjä Rissalassa ja Pienessä Neulamäessä. Lisäksi hankkeilla on kohennettu matkailun liikenneverkkoa Tahkolla. Liittymien parantamishankkeilla on pystytty parantamaan merkittävästi yritysalueiden liikennejärjestelyjen sujuvuutta ja turvallisuutta ja luotu edellytykset maankäytön kehittämiseksi. Hankkeiden toteutuminen ei olisi ollut mahdollista ilman EAKR-rahoitusta. Savon radan ja VT5:n osalta saavutettavuushyötyjen täysimääräinen konkretisoituminen edellyttää vielä merkittäviä väylänpidon kehittämisinvestointeja.

LUOTSI (Projektikoodi: A31928)

Toteuttaja: Kuopion Pursiseura ry

Kokonaiskustannusarvio: 1 497 500 €, josta tuki 1 180 000 €

Luotsi-hankkeen tavoitteena on ollut vastata lisääntyvään laituri- ja venepaikkojen kysyntään, parantaa veneilijöiden palveluja ja lisätä alueen veto-voimaisuutta. Hanke parantaa myös lasten ja nuorten sekä liikunta-rajotteisten harrastus- ja veneilymahdollisuuksia. Hankkeen myötä alueelle on valmistunut toimintakeskus, joka toimii junioreiden ja muiden veneilykäyttäjryhmien keskuksena. Alueen ympäristövaikutukset on otettu huomioon liittämällä alue kunnalliseen viemäriverkkoon, hankkimalla septin tyhjennyslaite ja laatimalla käyttäjille ympäristöohjeistus. Alueelle on valmistunut 200 uutta venepaikkaa, joista 10 tarkoitettu liikunta-rajotteisille ja 40 vierasvenepaikoiksi. Vierasvenepaikkojen myötä alueen vesistömatkailu esim. Tahkon vesi-reitillä on saanut uusia mahdollisuuksia. Lisätietoja hankkeesta www.eura2007.fi/rrtiepa

ESR-ohjelma Pohjois-Savossa/toimintalinjoittainen tarkastelu

Manner-Suomen ESR-ohjelma, Pohjois-Savo					
TL	valtuudet milj. € ESR+valtio	Maksettu milj. € ESR+valtio	Toteuma %	Hankkeita (kpl)	
1	36,03	35,6	99 %	79	
2	31,75	26,3	83 %	52	
3	34	35,7	105 %	114	
4	2,98	2,1	70 %	8	
YHT.	105	100	95 %	253	
ESR-ohjelmassa EU-rahoitusosuuden nousu ohjelmanmuutoksen myötä 43% -> 46%					

Toimintalinja 1: Työorganisaatioiden, työssä olevan työvoiman ja yritysten kehittämisen sekä yrittäjyyden edistäminen

TL	Valtuudet milj. € ESR+valtio	Maksettu milj. € ESR+valtio	Toteuma %	Hankkeita (kpl)	Työ- paikkoja	Yrityksiä
1	36,03	35,6	99 %	79	549	-

Yritystoiminnan ja työnteon erilaisten muotojen vahvistaminen on ollut harvaan asutun, kasvukeskittyneen ja laajaan maaseutuun jakaantuneen Itä-Suomen yksi keskeisin kehittämisedellytys. Hanketoiminnan avulla on pyritty turvaamaan elinkeinotoimintaa myös kasvukeskusten ulkopuolella. Uusien yritysten synnyttämiseen on panostettu vahvasti Pohjois-Savossa. Lisäksi on kiinnitetty huomiota erilaisiin työnteon mahdollisuuksiin ja muotoihin. Monista toimintaympäristön haasteista huolimatta alueen vahvuuksia kuten alueellisia osaamiskeskittyneitä, monipuolisia koulutusjärjestelmiä sekä luonnonvarojen ja ympäristön kestävä hyödyntämistä, on saatu kehitettyä hanketoiminnan kautta. Alueen yritystoiminnan monipuolistumista tukeva osaamisen vahvistaminen on selkeästi ESR-ohjelman vahvin painopiste.

Yritysnäkövinkkejä ja yrityksille tarjottavien palvelujen kehittäminen on ollut merkittävässä asemassa. Yritysten toimialat ovat vaihdelleet huomattavasti, mutta yritykset ovat silti voineet saada juuri omalle henkilöstölleen tarpeellista koulutusta. Hankkeisiin mukaan tulleiden yritysten kohdalla toiminnan lisäarvo on syntynyt siitä, että hankkeille on voitu järjestää niiden tarvitsemaa lyhytkestoista koulutusta, johon ei ole ollut käytettävissä kansallista rahoitusta.

Toimintalinjan rahoitusta on suunnattu myös organisaatioiden työvoiman osaamisen kehittämiseen sekä työntekijöiden työssä jaksamisen parantamiseen. Talouden kehitys edellyttää muutosvalmiutta lähes kaikilla toimialoilla. Myöskään mitkään henkilöstöryhmät eivät voi jättäytyä aiemman koulutuksen varaan vaan kaikkien tulee olla valmiita oman osaamisensa kehittämiseen. Osaamisen kehittäminen ja muutosvalmiuden tarpeellisuuden ymmärtäminen edistävät myös työhyvinvointia.

Toimintalinja 2:

Työllistymisen ja työmarkkinoilla pysymisen edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen

TL	Valtuudet milj. € ESR+valtio	Maksettu milj. € ESR+valtio	Toteuma %	Hankkeita (kpl)	Työ- paikkoja	Yrityksiä
2	31,75	26,3	83 %	52	305	-

Ohjelmakauden aikana on tapahtunut talouden murroksia, jotka ovat kohdistuneet teollisuuspaikkakunnille Itä-Suomessa. Äkillisen rakennemuutoksen tilanteissa on ohjattu rahoitusta muutostilanteiden hallintaan. ESR-rahoitusta on käytetty uusien työpaikkojen kehittämiseen ja etsintään sekä erilaisten koulutusväylien löytämiseen muutostilanteisiin joutuneille ihmisille. ESR-rahoituksen ohella on käytetty niin kansallista rahoitusta kuin myös EAKR-rahoitusta yritysten toimintaympäristöjen kehittämiseen ja suorien yritysinvestointien tukemiseen. Merkittävimmät rakennemuutokset Itä-Suomessa on koettu Varkauden seutukunnalla Pohjois-Savossa ja Pohjois-Karjalassa Joensuun seudulla. Pohjois-Savoon on myönnetty n. 2,8 miljoonaa euroa äkillisen rakennemuutoksen varoja.

Eri toimijoiden yhteistyöverkostot ja jo hankkeiden aikana toteutettu vertaisarviointi ja vertaiskehittäminen ovat parantaneet hankkeiden toiminnan ja tulosten laatua ja tukeneet hankkeissa kehitettyjen palvelujen ja toimintamallien juurtumista ja levittämistä osaksi organisaatioiden arkea. Etenkin nuorisotakuun toteuttaminen on edistänyt moniammatillisten ryhmien työskentelyn tarvetta ja samalla on lisätty matalan kynnyksen palveluita nuorille. Tässä yhteistyön kehittämisessä ohjelmakauden lopun ESR-hankkeilla on ollut iso merkitys.

Nuorten ohjauksen vahvistuminen toteutetun nuorisotakuun rinnalla on ollut toimiva tapa yhdistää ESR-rahoitus osaksi kansallista politiikkaa. Hankkeet eivät ole jääneet irrallisiksi vaan ovat aidosti kytkeytyneet alueilla muutoinkin toteutettavaan kehittämiseen.

Toimintalinja 2 on toiminut täydentävänä rahoitusmuotona kansallisen työvoimapolitiikan ja erityisesti nuorten ohjauksen kehittämisessä ja tukemisessa. ESR rahoitusvälineenä on ollut kohtuullisen nopeasti reagoiva ja ohjelmakauden lopussa tehdyt uudistukset ovat yksinkertaistaneet hankkeiden hallinnointia.

Yksilöllisten palvelujen kehittäminen hankkeissa on tuottanut monia hyviä tuloksia, mutta tulosten saaminen osaksi organisaatioiden arkityötä on osoittautunut monesti liian haastavaksi. Julkisen sektorin heikko taloustilanne on heijastunut hanketoimintaan rahoitushaasteina ja hankkeiden tarpeellisuuden vahvempana harkintana.

Uraohjaamo-hanke tarjosi nuorille ohjusta, jonka avulla heitä tuettiin saamaan uuden otteen opiskeluun ja työelämään. Uraohjaamo-ohjauspalvelu auttoi nuoria miehlisan opiskelupaikan ja ammattialan löytämisessä järjestämällä koulutus- ja työpaikkavierailuita sekä antamalla henkilökohtaista ohjusta. Työpaikkakäynneillä nuoret pääsivät esittämään kysymyksiä ja näkemään eri ammattiryhmiä työskentelemässä. Yritykset lähtivät mukaan tarjoamalla työ-, työkokeilu- ja oppisopimuspaikkoja nuorille. Uraohjaamon lisäksi käynnissä oli myös syrjäytymistä ehkäisevä Lähde-toiminta.

Toiminnan tarkoituksena oli tunnistaa alkava syrjäytymiskehitys mahdollisemman varhaisessa vaiheessa.

Asiakkaiden elämänhallinnan taitoja lisättiin mm. jelppari-toiminnalla, jossa tukihenkilö oli nuoren apuna opiskelu- ja työasioissa tai vapaa-ajan toiminnassa. Nuoret – Duuniin –kampanja puolestaan haastoi kaikki pohjoissavolaiset yrittäjät työllistämään yhden tai useamman nuoren vähintään kahdeksi kuukaudeksi.

Toimintalinja 3: Työmarkkinoiden toimintaa edistävien osaamis- ja palvelujärjestelmien kehittäminen

TL	Valtuudet milj. € ESR+valtio	Maksettu milj. € ESR+valtio	Toteuma %	Hankkeita (kpl)	Työ- paikkoja	Yrityksiä
3	34	35,7	105 %	114	65	-

Toimintalinjan hankkeissa on kehitetty mm. ennakkointiosaamista, työllistymis- ja yrityspalveluita, tietyn toimialan opintokokonaisuuksia ja oppimisympäristöjä, toisen asteen ammatillisen koulutuksen sekä ammattikorkeakoulutuksen työelämävastavuutta sekä aikuisopiskelun tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja. Tässä toimintalinjassa on rahoitettu useita hankepareja, joissa on ollut käytössä sekä ESR- ja EAKR-rahoitusta kehittämistyöhön ja siihen liittyviin investointeihin.

Toimintalinjalla rahoitettujen hankkeiden kautta on edistetty oppilaitosten ja työelämän välistä yhteistyötä, joka on mahdollistanut entistä työelämälähtöisemmän opetuksen kehittämisen sekä opiskelijan oppimisen ja osaamisen arvioinnin ja osaamisen laadun varmistamisen koulutuksen ja työelämän yhteistyönä. Opetushenkilöstön työelämätuntemus on parantunut hankkeissa syntyneiden yhteistyöverkostojen kautta ja oppilaitoksista valmistuville opiskelijoille välittyy opetuksen ja työpaikalla tapahtuvan oppimisen kautta tietoa siitä, millaista osaamista ja ammattitaitoa työelämässä vaaditaan.

Yrityksiltä tulleita oppimisaihioita on integroitu osaksi opetusta, jolloin opetukseen on saatu juurrutettua uusia käytäntöjä ja projektimaisuutta. Lisäksi opiskelijoita on innostettu yrittäjyyteen mm. työelämälähtöisten esimerkkihankkeiden, yrityshautomoiden ja osuuskuntien avulla.

Myynnin johtamisen osaaminen, MYYJO (projektikoodi S11469)

Toteuttaja: Itä-Suomen yliopisto, Savonia-ammattikorkeakoulu Oy

Kokonaiskustannusarvio 700 320 €, josta tuki 585 000 €

Hanke vastasi Pohjois-Savon yritysten tarpeisiin kehittää alan osaamista alueella. Aloite myynnin johtamisen koulutuksen kehittämisestä tuli alueen elinkeinoelämältä. Hankkeessa suunniteltiin ja toteutettiin kauppatieteiden maisterin koulutukseen uusi, Suomen mittakaavassa ainutlaatuinen 30 op:n laajuinen myynnin johtamisen erikoistumisalue. Hankkeen aikana luotiin laaja paikallinen yritysyhteistyöverkosto, jota on hyödynnetty mm. opetuksessa kutsumalla vierailuvia luennoitsijoita yrityksistä.

Lisätietoja hankkeesta www.eura2007.fi/rrtiepa

Hankkeiden kautta on edistetty oppilaitosten kansainvälisiä yhteyksiä ja parannettu sitä kautta myös alueen yritysten liiketoimintaedellytyksiä. Uudentyyppisten innovaatioympäristöjen kehittäminen työelämän, oppilaitosten, korkeakoulujen ja tutkimusorganisaatioiden välille mahdollistaa mm. innovaatioiden tuotteistamismahdollisuuksia ja sitä tukevaa tutkimus- ja koulutustoimintaa. Hankkeiden avulla on mm. löydetty tapoja nopeuttaa tuotekehitysprosessia, mahdollistettu yritys yhteistyön lisäämistä esimerkiksi terveyspalveluiden kehittämisessä sekä edistetty koulutusvientiä.

Simulaatiopedagogiikan kehittäminen – SIMUPEDA (projektikoodi S12013)

Toteuttaja: Savonia-ammattikorkeakoulu

Kokonaiskustannusarvio 300 124 €, josta tuki 234 339 €

Hankkeessa haettiin ratkaisua simulaatiopedagogiikan kehittämiseen ja vakiinnuttamiseen Savonia-ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalalla sekä sosiaali- ja terveysalan organisaatioissa. Projektin lähtökohdat nousivat todellisesta tarpeesta kehittää opetuksen ja työelämän laatua. Projektin tavoitteiksi nousi simulaatio-ohjaajakoulutuksen, siinä tarvittavan materiaalin ja yhteistyöverkoston kehittäminen. Projektissa kehitettiin 2 opintopisteen laajuinen simulaatio-ohjaajakoulutus sosiaali- ja terveysalan opettajille ja alan organisaatioiden henkilöstön koulutusvastaaville. Koulutus koostuu lähiopetuksesta, mentoroinnista ja simulaatioharjoituksista. Viime kädessä simulaatio-opetuksen kehittämisestä hyötyvät kaikki sosiaali- ja terveyspalveluita käyttävät kansalaiset, koska ammattilaisten osaaminen ja tätä kautta potilasturvallisuus paranevat.

Lisätietoja hankkeesta www.eura2007.fi/rrtiepa

Hanketoiminnan kautta opetuksessa on siirrytty entistä enemmän hyödyntämään myös mm. monimuoto-opetusta. Verkko-opetuksen ja muiden digitaalisten oppimisympäristöjen kehittäminen on mahdollistanut esimerkiksi ammattitaidon ylläpitämisen työn ohessa. Oppimisympäristöjen kehittämiseen ja monipuolistamiseen liittyvien hankkeiden avulla on paitsi parannettu eri kohderyhmien mahdollisuuksia oman osaamisensa kehittämiseen, myös edistetty opetushenkilöstön osaamista.

Pohjois-Savon hankinta-asiamies (projektikoodi S12316)

Toteuttaja: IS-hankinta Oy

Kokonaiskustannusarvio: 226 226 €, josta tuki 158 358 €

Hankkeessa kehitettiin kuntien, kuntaorganisaatioiden ja yritysten hankintaosaamista siten, että hankinta-asiamiesmalli jäi pysyväksi toiminnoksi hankkeen päätyttyä. Lisätietoja hankkeesta www.eura2007.fi/rrtiepa

Toimintalinja 4: Jäsenvaltioiden ja alueiden välinen yhteistyö ESR-toiminnassa

TL	Valtuudet milj. € ESR+valtio	Maksettu milj. € ESR+valtio	Toteuma %	Hankkeita (kpl)	Työ- paikkoja	Yrityksiä
4	2,98	2,1	70 %	8	-	-

Toimintalinjan 4 tavoitteena on ollut tukea työperusteista maahanmuuttoa ja turvata työvoiman saatavuus tulevaisuudessa. Pohjois-Savossa, kuten myös koko Itä- Suomen alueella (24 kpl), hankkeita on toimintalinjassa ollut verrattain vähän. On huomioitava, että monet ESR-hankkeet ovat tehneet kansainvälistä yhteistyötä osana toimintaansa ilman, että kansainvälisestä yhteistyöstä olisi muodostettu erillistä hanketta. Kansainvälisiä kumppaneita ja toimintamalleja on haettu opetuksen kehittämiseen ja työllistämismalleihin, mukaan lukien ulkomaalaistaustaisten henkilöiden työllistymisen tukeminen.

Vahvaa panostusta on suunnattu työperäisen maahanmuuton edistämiseen varauksen tuleviin osaavan työvoiman saatavuuden haasteisiin. Kansainvälisen yhteistyön hanke- ja toimijaverkostojen tavoitellaan vahvistuvan. Pitkjänteistä kehittämistyötä on edelleen tehtävä, jotta kansainvälinen yhteistyö eri toimintojen kehittämiseksi olisi enemmän arkipäivää kuin mitä se tällä hetkellä on.

Ohjelmakauden loppuvaiheessa rahoitusta on kohdennettu joustavasti ESR-seurantakomitean painotusten mukaisesti nopeasti yrittäjyyttä, uutta liiketoimintaa ja uusia työpaikkoja luoviin toimenpiteisiin sekä työllisyys- ja koulutustoimenpiteisiin. Tämä näkyy toimintalinjan 4 aktiivisuuden hiipumisena.

Kansainvälistä verkostotyötä on pidetty hyödyllisenä. Vaikka verkostoihin osallistuminen onkin vaatinut sitoutumista ja paljon työtä, on verkostoista myös opittu paljon. Entistä enemmän tulisi kuitenkin kiinnittää huomiota kerättyjen hyvien käytäntöjen levittämiseen aktiivisesti eteenpäin. Erillisenä toimintalinjana toteutettuna toiminta ei kuitenkaan ole ollut riittävän integroituneena muuhun kehittämistoimintaan.

INTOA – Maahan muuttaneiden työllistymispalveluiden kehittäminen (projektikoodi S12136)

Toteuttaja: Itä-Suomen yliopiston Koulutus- ja kehittämisspalvelu Aducate
Kokonaiskustannusarvio 780 310 €, josta tuki 615 850 €

Hankkeen tavoitteena oli edistää maahan muuttaneiden mahdollisimman nopeaa työllistymistä sekä saada käyttöön maahan muuttaneiden työvoimaresurssi Pohjois-Savon työmarkkinoille. Tavoitteen saavuttamiseksi mallinnettiin Kuopion alueen maahan muuttaneiden työllistymispolku, tuettiin työllistymispalveluiden ja työllistymistä tukevien toimintatapojen kehittämistä sekä toteutettiin työllistymistä tukevan henkilöstön osaamisen kehittämiseksi lyhyt- ja pitkäkestoisia koulutuksia. Hankkeen aikana järjestettiin kehittämissohjelmia, joiden aikana kuvattiin Kuopion alueen maahan muuttaneiden työllistymistä edistävien palveluiden kartasto, selkeytettiin toimijoiden välistä yhteistyötä, rooleja ja vastuita sekä kehitettiin edelleen jo olemassa olevia palveluita sekä luotiin uusia. Kehittämissohjelmien lisäksi hankkeen aikana pilotoitiin viisi maahan muuttaneiden työllistymistä tukevaa toimintatapaa ja -mallia. Pilotoitavia ja kehitettäviä toimintatapoja olivat suomen kielen työelämälähtöinen valmennus, vapaaehtoismentorointi työllistymisen tukena, työnantajan tarpeiden ja työntekijän osaamisen kohtaaminen, jalkautuva sosiaalityö maahan muuttaneille sekä maahan muuttajanuorten työllistymistä tukevat matalankynnyksen tiedotuspalvelut.

Lisätietoja hankkeesta www.eura2007.fi/rctiepa

Huomioita indikaattoreista

Itä-Suomen EAKR-ohjelman 2007–2013 indikaattorit (toteutuma 31.12.2015, sisältäen Finnveran indikaattorit)

	Tavoite	Toteuma	Tavoite	Toteuma
Toimintalinja	Uudet työpaikat	Uudet työpaikat	Uudet yritykset	Uudet yritykset
TL 1. Yritystoiminnan edistäminen	11 750	12 081	1 680	1 744
TL 2. Innovaatiotoiminnan ja verkostoitumisen edistäminen sekä osaamisrakenteiden vahvistaminen	750	1 046	220	201
TL 3. Alueiden saavutettavuuden ja toimintaympäristön parantaminen	-	119	50	13
Yhteensä	12 500	13 246	1 950	1 958

Itä-Suomen EAKR-ohjelman indikaattoritavoitteet on esitetty suuraluetasolla.

Itä-Suomen EAKR-ohjelman työpaikka- ja yritystavoitteet ja toteuma on esitetty yllä olevassa taulukossa. Huolimatta talouden taantumasta ohjelma-alueella on tulostietojen mukaan onnistuttu luomaan yli tavoitteiden uusia työpaikkoja ja yrityksiä. Lisäksi on huomioitava tukien merkitys työpaikkojen säilyttämisen näkökulmasta. Pohjois-Savossa on EAKR-ohjelman tulostietojen mukaan syntynyt 2972 uutta työpaikkaa ja 152 uutta yritystä.

Ohjelmakaudella 2007–2013 Pohjois-Savossa rahoitetuissa ESR-hankkeissa on syntynyt 919 uutta työpaikkaa. Tavoitetasoja ei asetettu erikseen suuraluekohtaisesti. Itä-Suomen maakuntien väliset määrälliset tulokset eivät ole suoraan verrannollisia keskenään, koska ESR-rahoituksen painotukset vaihtelevat ja se näkyy tulosindikaattoreissa. Pohjois-Savon ESR-hankkeiden melko suuria määrällisiä tuloslukuja selittää työvoimapolitiittisten toimien rahoittaminen. Maakunnassa on ESR-tuella rahoitettu Starttiyrittäjyys-hankkeita, toisin kuin esimerkiksi Pohjois-Karjalassa, ja ne ovat tuottaneet työllisyysvaikutuksia.

Nykyisellään ei ole olemassa varsinaisia vaikuttavuusindikaattoreita. Päättyneellä ohjelmakaudella käytetyillä indikaattoreilla (uudet työpaikat ja yritykset) on mahdotonta mitata vaikuttavuutta. Ohjelma-arvioinneilla ja erillisselvityksillä voidaan selvittää vaikutuksia, mutta silti ohjelmavarojen vaikutus aluetalouteen on vaikeasti erotettavissa muusta kehittämistoiminnasta. Hankkeiden toteuttajien ja rahoittajien kannalta on vaikeaa saada esille saavutettuja tuloksia, koska ne eivät useinkaan ole suoraan numeroina esitettävissä.

Tarkasteltaessa uusien työpaikkojen ja yritysten määriä, on syytä pitää mielessä, että usein niiden syntymiseen vaikuttavat monet tekijät EU-tuen lisäksi. Hankkeiden tulokset näyttäytyvät erilaisina indikaattoreina mitattuna. Tärkeää on kuitenkin myös tunnistaa niitä haasteita, joita liittyy itse indikaattorijärjestelmään ja sen tulkintaan. Tarkoitus kuitenkin on, että EU-tuella on ns. vipuvaikutus eli sen myötävaikutuksella tapahtuu kehitystä ja kasvua. Yritystuki- ja kehittämishankkeiden kohdalla syntyneet tulokset ovat voineet kirjautua kahteen kertaan EURA2007 -järjestelmään ja TU-KI2000-järjestelmään.

Myös maakuntien ja viranomaisten väliset tulkintaerot sekä eri hanketyypit vaikuttavat tuloksiin. Yritysten osallistuminen hankkeiden toimintaan voidaan ymmärtää monella tavalla. Hankkeiden loppuraporteissa tuodaan esille, että yrityksiä on osallistunut erilaisiin koulutustilaisuuksiin, seminaareihin tai verkostoyhteistyöhön. Indikaattoritieto ei kerro yritysten osallistumisen asteesta ja merkityksestä.

Yritystukien, kuten minkä tahansa elinkeinopoliittisen toimenpiteen vaikuttavuuden arviointi on vaikeaa. Jo tuen vaikutus tukea saavan yrityksen kehitykseen on vaikeasti erotettavissa muista yrityksen kehitykseen vaikuttavista tekijöistä. Monet arvioinnit ovat kuitenkin perustuneet haastatteluihin ja tuenantajien lukuihin esim. luoduista työpaikoista tai kilpailukykyvaikutuksista. Nämä arvioinnit täyttävät huonosti tutkimuksen kriteerit eivätkä vastaa siihen oleelliseen kysymykseen, mitä olisi tapahtunut ilman tukea.

Päätössanat

EAKR-ohjelmista tehdyn arvioinnin mukaan yritysten kehittämiseen kohdistuvia varoja tulisi jatkossa suunnata painotetummin osaamiskeskittymiä tukevaan toimintaan, kärkiklustereihin ja ylimaakunnalliseen toimintaan sekä pk-yritysten tki-toiminnan tukemiseen. Alueilla tulisi panostaa nykyistä vahvemmin kasvuyrityspalveluihin sekä kansainvälistymistä ja verkostoitumista edistäviin palveluihin. Varoja tulisi käyttää myös riskipitoisempiin hankkeisiin, jotta menestyviä innovaatioita olisi mahdollista syntyä. Innovaatiotoiminnan ja verkostoitumisen edistämiseksi sekä osaamisrakenneiden vahvistamisessa tulisi tukea kaupunki-/seututason strategiatyötä laajempia

kokonaisuuksia synergian vahvistamiseksi. Innovaatioiden kaupallistamiseen tulisi panostaa entistä enemmän. Heikommassa asemassa olevien alueiden, kuten Itä- ja Pohjois-Suomi, saavutettavuutta tulisi jatkossakin parantaa suorien investointien avulla. Haasteena kuluvalle 2014–2020 ohjelmakaudella on mm. kansainvälisen liiketoiminnan vahvistaminen sekä alueen ja sen toimijoiden kytkeminen kansainvälisiin verkostoihin. Kansainvälistymiseen tähtäävää toimintaa on Itä- ja Pohjois-Suomessa tuettu myös alueella käytettävissä olevin Interreg/ENPI-varoin.

Ohjelmakaudella 2007–2013 EAKR-rahoituksessa korostui Pohjois-Savossa pitkäjänteinen tutkimus-, kehittämis- ja oppimisympäristöjen luominen ja jatkokehittäminen. Maakunnan kärkialoja tukevien tko-ympäristöjen vaikutukset ovat olleet myönteisiä alueen kasvulle ja kehittymiselle, ja tämä näkyy muuan muassa uusien työpaikkojen ja kaupallisesti hyödynnettävien tuotteiden ja palvelujen syntymisenä sekä muun täydentävän rahoituksen saamisena maakuntaan. Vaikutukset näkyvät myös kansainvälisen toiminnan lisääntymisenä. Kuluvalle ohjelmakaudella on arvioitava tko-ympäristöjen hyödynnettävyyttä elinkeinoelämän kannalta sekä merkitystä suhteessa toisiinsa ja tehtävä valintoja, mitä ympäristöjä voidaan jatkokehittää julkisin varoin.

Manner-Suomen ESR-ohjelmasta tehdyn arvioinnin mukaan ohjelma on kokonaisuutenaan osoittautunut joustavaksi ja sen avulla on pystytty vastaamaan hyvin nopeisiin rakenteellisiin muutoksiin. Toimenpiteet työllistymisen ja työmarkkinoilla pysymisen edistämiseksi sekä syrjäytymisen ehkäisemiseksi ovat olleet onnistuneita. ESR-hankkeiden avulla on myötävaikutettu yhteistyön lisääntymiseen ja tehostumiseen sekä uudenlaisten koulutusorganisaatioiden toiminta- ja palvelumallien syntymiseen.

Jäsenten ja alueiden välisessä yhteistyössä tuloksia on saavutettu erityisesti työperäisen maahanmuuton edistämisessä sekä kotouttamiseen liittyvissä asioissa. Sen sijaan ESR:n toimenpiteet työhyvinvoinnin lisäämiseksi eivät ole tuottaneet toivottua tuloista. ESR-toiminnassa olisi hyvä keskittyä tulevaisuudessa painotetummin sosiaaliin innovaatioihin sekä niiden tuotteistamiseen.

Ohjelmakauden loppuvaiheessa Pohjois-Savossa käytettiin vähemmän ESR-varoja yleisen työvoimapolitiikan rahoittamiseen kuin muissa Itä-Suomen maakunnissa. Pohjois-Savossa on toteutunut erinomaisesti valtakunnallisen vertailun mukaan nuorisotakuun toteutus ja yhteistyö nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi. ESR:n TL2:ssa on ollut toisiaan tukevia hankkeita nuorten ohjauksen ja työllistämisen edistämiseksi. Tämä näkyy edelleen tällä hetkellä maakunnan nuorisotyöttömyyden tilastoissa. ESR-rahoituksella on saavutettu selvä vipuvoimavaikutus työllisyyteen, osaamisen lisäämiseen ja yrittäjyyteen. ESR-rahoitus on mahdollistanut panostuksen kehittämistoimintaan, jota ei muutoin olisi voitu pelkäänsä kansallisella rahoituksella tehdä.

Rakennerahasto-ohjelmien vaikutuksia on tarkasteltu ja seuranta toteutettu monitasoisesti. Valtakunnallisesti on toteutettu teemakohtaisia rakennerahasto-ohjelmien arviointeja. Hyviä hankkeita on kerätty suuraluetasolla ja maakunnallisesti julkaisuihin. Maakuntaohjelman seurannassa on tarkasteltu ohjelmarahoituksen kohdentumista maakunnan kehittämisen painoaloihin.

Valtakunnallisesti tai teemakohtaisesti laadittujen ohjelma-arviointien yhteensovittaminen maakuntatasolla on vaikeaa. Selkeän kokonaiskuvan luominen rahastojen

vällisistä ja yhteisvaikutuksista vaatisi erillisselvitystä ja halutun tiedon rajaamista, koska Pohjois-Savossa on toteutettu satoja eri alojen hankkeita. Konkreettisten vaikutusten selvittäminen vaatii hankkeiden päättymisen jälkeistä seurantaa. Ohjelmakauden 2007–2013 päätyttyä vaikuttavuuden arviointi toteutetaan kansallisella tasolla Työ- ja elinkeinoministeriön toimesta.

Ohjelmakauden lopulla käyttöön otetut yksinkertaistetut kustannusmallit ovat mahdollistaneet entistä enemmän keskittymisen hankkeiden laadullisen sisällön parantamiseen ja hyvien ja vaikuttavien tulosten aikaansaamiseen. Tämä muutos on ollut tarpeellinen ja hyödyllinen myös ohjelmakauden 2014–2020 toteutusta edistävänä tekijänä.

Ohjelmien mitattavien tulostietojen (työpaikat, yritykset, toimenpiteisiin osallistuneet henkilöt jne.) lisäksi tulee huomioida hankkeiden kautta syntynyt inhimillinen pääoma ja verkostoituminen. Osaavat ihmiset hankkeissa ja rahoittajaviranomaisissa ovat olennaisia tekijöitä ohjelmien tavoitteiden saavuttamiseksi. Osaamisen säilyttäminen ja kehittäminen omassa maakunnassa on tavoittelemisen arvoinen asia haastavassa taloudellisessa tilanteessa. Onnistuneen hanketoiminnan edellytyksenä on osaava hankehenkilöstö, asiantunteva ja määrätietoinen ohjausryhmä.

Lisätietoa rakennerahasto-ohjelmien vaikutuksista on saatavissa EAKR- ja ESR-ohjelmien vuosikertomuksista, Itä-Suomen ESR-ohjelman välikertomuksesta sekä ohjelma-arvioinneista.

Ohjelmakauden 2007–2013 pohjoissavolaisia tuloksia:

Julkaisut (löytyvät alla mainituilta nettisivuilta):

Kasvun tekijöitä Itä-Suomessa – rakennerahastokausi 2007–2013

Savon Tähdet - EU-rahoituksella hyvinvointia

Savon Tähdet 2 – Makupaloja EU-rahoituksen tuloksista Pohjois-Savossa 2007–2013

Vive la Savonie! – Makupaloja EU-rahoituksen tuloksista Pohjois-Savossa 2007–2013

Pohjois-Savon EU-rahoitteiset tutkimus-, kehitys- ja oppimisympäristöt (2014)

www.rakennerahastot.fi -> Itä-Suomi -> Toimintaa ja tuloksia

www.pohjois-savo.fi -> Rahoitus ja hankkeet

Itä-Suomen ESR-ohjelman välikertomus:

<http://www.doria.fi/handle/10024/92664>

EURA-rakennerahastotietopalvelu:

<https://www.eura2007.fi/rrtiepa/>

Lähteet:

- Itä-Suomen EAKR-toimenpideohjelman 2007–2013 rahoitustaulukon muuttaminen (Seurantakomitean kirjallinen menettely 30.11.2015)
- Valtioneuvoston päätös 1.7.2015 hyväksyä Manner-Suomen ESR-ohjelman (2007–2013) rahoitusmuutos ja lähettää esitys Euroopan komissiolle.

Valtakunnallisesti toteutettuja ohjelma-arviointeja:

- Ex ante -arviointi: Kauden 2007–2013 EU-osarahoitteisten EAKR-toimenpideohjelmaluonnosten ennakoarviointi, Suomen aluetutkimus FAR, 2006
- EAKR- toimenpideohjelmien ja kansallisen rakennerahastostrategian 2007–2013 arviointi; Teema 1. EAKR-toimenpideohjelman hallintojärjestelmän toimivuus, Ramboll Management Consulting Oy 2012
- EAKR-ohjelmien arviointi; Teema 2: Yritystuet/Maakunta- ja ohjelmakohtainen tarkastelu, Ramboll Management Consulting Oy 2013
- EAKR -arviointien 2011 – 2013 Teema 3; EAKR-rahoituksen merkitys alueellisten osaamisympäristöjen kehittämisessä sekä osaamista, innovaatiotoimintaa ja verkottumista mittaavien indikaattoreiden kehittäminen, Ramboll Management Consulting Oy 2013
- Manner-Suomen ESR-toimenpideohjelman 2007–2013 etukäteisarviointi ”Uudistuva ja mahdollista-va kehitystyökalu”, PriceWaterhouseCoopers 2006
- Vuosina 2007 - 2013 toteutettavan Manner-Suomen ESR-ohjelman toimeenpanon arviointi - Ohjelman tulokset ja vaikutukset toimintalinjatasoisten ja ohjelmatasoisten indikaattoreiden valossa, ohjelman ja sen toimintalinjojen toimeenpanon arviointi, Tempo Econ & Ramboll 2010
- Manner-Suomen ESR-ohjelman strateginen arviointi vuonna 2011, Oulun yliopisto, Kajaanin yliopistokeskus 2011
- ESR-ohjelman toimeenpanon arviointi 2009–2013, Ramboll Management Consulting Oy 2014

Pohjois-Savon liitto
Regional Council of Pohjois-Savo

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto
Euroopan sosiaalirahasto

22
(23)

Pohjois-Savon liitto, (Sepänkatu 1) PL 247, 70101 KUOPIO
Puh. (017) 550 1400, Fax (017) 550 1428, www.pohjois-savo.fi
Kotipaikka: Kuopio